

ՀՀ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ, ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ, ՄՇԱԿՈՒՑԹԻ ԵՎ ՍՊՈՐՏԻ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ
«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ» ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

Հաստատված է ամբիոնի նիստում

Հայոց լեզվի և գրականության
ամբիոնի անվանումը

Ամբիոնի վարիչ՝ Հ. Բարսեղյան

/Ա.Ա.Հ/

Արձանագրություն № __16__

«__15__» __մայիս__ 2023 թ.

ՀԼԳ /բ-064 Հայ գրականության պատմություն (19-րդ դար-1) __ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ

Դասիչ, դասընթացի անվանում

ՈՒՍՈՒՄՆԱՄԵԹՈՂԱԿԱՆ ՓԱԹԵԹ

Մասնագիտություն՝ _____ 011401.00.6-Մասնագիտական մանկավարժություն

/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/

Կրթական ծրագիր՝ _____ 011401.19.6-Հայոց լեզու և գրականություն

/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը

Որակավորման աստիճան՝ _____ մանկավարժության բակալավր _____

/բակալավր, մագիստրատուրա/

Ամբիոն՝ _____ հայոց լեզվի և գրականության

/ամբիոնի լրիվ անվանումը/

Ուսուցման ձևը՝ _____ հեռակա _____

/առկա, հեռակա/

Կուրս/կիսամյակ՝ _____ 2-րդ կուրս, 2-րդ կիսամյակ

Դասախոս(ներ)՝ _____ Արտակ Սարուխանյան _____

/անուն, ազգանուն/

Էլ.հասցե/ներ՝ _____ hasmik.63@gmail.com

Վանաձոր- 2023թ.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում
2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները
3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները
4. Դասընթացի կրթական վերջնարդյունքները
5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների
6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը
7. Ուսումնական աշխատանքները տեսակները
8. Դասավանդման մեթոդներ
9. Ուսումնառության մեթոդները
10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը
11. Ուսումնամեթոդական գրականության ապահովման քարտ
12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.3. Լաբորատոր աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
  - 12.4. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ
13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում
14. Գնահատում
  - 14.1. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում
  - 14.2. Հարցաշար
  - 14.3. Գնահատման չափանիշներ
15. Դասընթացի համառոտ նկարագրիչ

ԲԱՑԱՏՐԱԳԻՐ

1. Դասընթացի դերը և տեղը կրթական ծրագրում¹.

«Հայ գրականության պատմություն» դասընթացը կարևորվում է բանասիրության բնագավառում մասնագետների պատրաստման գործընթացում, ներառված է կրթական ծրագրի ուսումնական պլանի «Հատուկ մասնագիտական» կրթամասում:

2. Դասընթացի նպատակը և խնդիրները.

2.1. Դասընթացի նպատակն է գրականության պատմություն զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:

- Գրապատմական չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ:
- Դասընթացում կարևորվում են համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից:
- Ձեռք բերված գիտելիքները վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում:

2.2. Դասընթացի խնդիրներն են.

- Սովորեցնել հայգրականության տեսական հիմքերը:
- Բացատրել գրապատմական իրողությունների օրինաչափությունները:
- Ամրապնդել ուսանողների կողմից ձեռք բերված տեսական գիտելիքները գործնական իրավիճակային խնդիրներով:
- Սովորեցնել ուսանողներին կատարել համակարգված հետազոտություններ, վերլուծել և կատարել եզրահանգումներ ըստ արդյունքների:
- Սովորեցնել ուսանողներին վերլուծել գրական երկերի առանձնահատկությունները բնագրերի համատեքստում:

3. Դասընթացին մասնակցելու նախնական մուտքային գիտելիքները, կարողությունները և հմտությունները.

«Հայ գրականության պատմություն-19-րդ դար» դասընթացին մասնակցելու կարևոր նախապայման է ուսանողների նախնական գիտելիքների, կարողությունների, հմտությունների առկայությունը, հայ գրականության պատմության նախընթաց շրջանների իմացությունը:

---

¹ Ներկայացվում է դասընթացի կարևորությունը տվյալ կրթական ծրագրի խնդիրների լուծման հարցում և տեղը ուսումնական պլանում ըստ կրթաբլոկների:

4. Դասընթացը ձևավորում է հետևյալ կրթական վերջնարդյունք(ներ)ը².

«Հայ գրականության պատմություն-19-րդ դար» դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողի ակնկալվող վերջնարդյունքներն են.

1. իմանա գրականության պատմության տեսական հիմունքները,
2. իմանա երկի ուսումնասիրման մեթոդական հիմքները
3. կարողանա ձեռք բերած տեսական գիտելիքները կիրառել գործնականում,
4. տիրապետի գրական երկերի հետազոտության մեթոդներին,
5. կարողանա կատարել գրահանգումներ, չափանիշների համապատասխան
6. կարողանա գիտական հարցերի շրջանակներում կատարել ինքնուրույն եզրահանգումներ:

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողը ձեռք կբերի հետևյալ կոմպետենցիաները.

Ա) Ընդհանրական կոմպետենցիաներ

Գործիքային կոմպետենցիաներ (ԳԿ)՝

ԳԿ1 վերլուծելու և սինթեզելու ունակություն,

ԳԿ4 մասնագիտական ոլորտի գիտելիքների հիմունքներ,

ԳԿ9 խնդիրների լուծում,

ԳԿ10 որոշումների ընդունում:

Համակարգային կոմպետենցիաներ (ՀԳԿ)՝

ՀԳԿ1 գիտելիքները գործնականում կիրառելու կարողություն,

ՀԳԿ2 հետազոտություններ կատարելու ունակություններ,

ՀԳԿ3 սովորելու ունակություն,

ՀԳԿ8 ինքնուրույն աշխատելու ունակություն,

Բ) Առարկայական (մասնագիտական) կոմպետենցիաներ (ԱԿ)

ԱԿ2 հստակ հաղորդել ստացված հենքային գիտելիքները,

ԱԿ4 ցուցաբերել առարկայի ընդհանուր կառուցվածքի և առանձին մասերի միջև կապերի իմացություն,

ԱԿ6 կիրառել տվյալ առարկային բնորոշ մեթոդները,

ԱԿ11 տիրապետեն ինքնուրույն հետազոտության մեթոդներին և կարողանան մեկնաբանել հետազոտության արդյունքները,

ԱԿ14 տիրապետեն տվյալ մասնագիտական մակարդակում պահանջվող կոմպետենցիաներին:

² <http://www.vsu.am/karg/ararkayakan-nkaragir-17.pdf>

5. Դասընթացի դերը կրթական ծրագրի շրջանավարտների գիտելիքների, կարողությունների և հմտությունների ձևավորման հարցում ըստ աշխատաշուկայի պահանջների³.

«Հայ գրականության պատմություն-19-րդ դար» դասընթացից ձեռք բերված գիտելիքներն և հմտությունները շրջանավարտը կարող է կիրառել բանասիրական մասնագիտական գործունեության ընթացքում, ինչպես նաև ասպիրանտուրայում կրթությունը շարունակելու և բանասիրական բնագավառում գիտական հետազոտություններ կատարելու նպատակով:

6. Դասընթացի ծավալը, ուսումնական աշխատանքի տեսակները, արդյունքների ամփոփման ձևերը

Չափանիշ	Հեռակա ուսուցման համակարգ
Դասընթացի ընդհանուր աշխատատարությունը (կրեդիտ /ընդհանուր ժամաքանակ)	4 կրեդիտ/120 ժամ

Աշխատանքի տեսակը	Ժամաքանակ
Դասախոսություն	6
Գործնական աշխատանք	10
Սեմինար պարապմունք	
Լաբորատոր աշխատանք	
Ինքնուրույն աշխատանք	104
Ընդամենը	120
Ստուգման ձևը (ստուգարք/ ընթացիկ քննություն/ հանրագումարային քննություն)	Ընթացիկ քննություն

7. Ուսումնական աշխատանքների տեսակները⁴.

- **Դասախոսությունը** դասախոսի կողմից դասընթացի ծրագրի շրջանակներում գիտական-տեղեկատվական թեմայի վերաբերյալ տրամաբանորեն կառուցված, հետևողական ու պարզ խոսքի շարադրանքն է, որի նպատակն է ուսանողին տալ համապարփակ գիտելիքներ: Դասախոսը վերլուծում, մեկնաբանում է թեմայի առավել կարևոր, դժվար ընկալելի, հանգուցային հարցերը: Դասախոսությունը ուսանողի առջև ուրվագծվող գիտական մի ճանապարհ է, որը նա կարող է միայն անցնել գիտական գրականության ընթերցանության, ուսումնական բնույթի այլ պարապմունքների և ինքնուրույն կատարած աշխատանքների շնորհիվ: Դասախոսը

³ Նշվում է, թե տվյալ դասընթացի յուրացման, ամփոփման արդյունքում ձեռքբերված գիտելիքները, հմտությունները և կարողությունները աշխատաշուկայի որ բնագավառներում և ոլորտներում կարող է շրջանավարտը կիրառել:

⁴ Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

պետք է խթանի ուսանողի ակտիվ իմացաբանական գործունեությունը, նպաստի նրանց ստեղծագործական մտածողության ձևավորմանը: Ուսանողը նույնպես պետք է լինի դասախոսության ակտիվ մասնակից: Ուսանողը դասախոսությանը ներկայանալուց առաջ պետք է ծանոթացած լինի տվյալ դասին ներկայացվող թեմային, որպեսզի կարողանա մասնակցել ուսումնական գործընթացին:

- **Գործնական աշխատանքների** ժամանակ ուսանողը կատարում է լսարանային աշխատանք՝ դասախոսի անմիջական ղեկավարման ներքո: Գործնական պարապմունքները անցկացվում են գործնական խնդիրների լուծման, առաջադրանքների իրականացման, թեստերի, իրավիճակային վերլուծությունների, գործարար խաղերի, խմբային աշխատանքների, տնային առաջադրանքների, ուղեղային գրոհների, ինտերակտիվ ուսուցման միջոցով՝ տեսական գիտելիքները կիրառելու, գործնական ունակությունների և հմտությունների ձեռքբերման և ամրապնդման նպատակով: Դասախոսն առաջադրում է գործնական պարապմունքների թեման, նպատակը, խնդիրները, այն հարցերը, որոնք պետք է լուծել գործնական պարապմունքի ընթացքում, գործնական պարապմունքի անցկացման մեթոդները և պատասխանում է ուսանողների տված հարցերին:
- **Ինքնուրույն աշխատանքը** ուսանողների ուսումնական, գիտահետազոտական աշխատանքն է, որն իրականացվում է դասախոսի առաջադրանքով և մեթոդական ղեկավարությամբ, բայց առանց նրա անմիջական ղեկավարության:
Ինքնուրույն աշխատանքի տեսակներն են⁵

- **Ռեֆերատ** – ուսանողների ինքնուրույն գրավոր, որտեղ ուսանողը շարադրում է որևէ հարցի կամ թեմայի էությունը՝ հենվելով գրական աղբյուրների վրա (դասագրքեր, ձեռնարկներ և այլն):
- **Էսսե** – արձակ ստեղծագործություն՝ քննադատության և լրագրության ժանրի որևէ խնդրի ազատ վերլուծություն:
- **Կոնկրետ իրավիճակների վերլուծություն** – ուսանողների ակտիվ գործունեության կազմակերպման ամենաարդյունավետ և տարածված ձևերից մեկն է, որը զարգացնում է մասնագիտական և կեցությանը վերաբերող տարբեր հարցերի վերլուծության կարողությունը:
- **Չեկույց** – որևէ գիտական կամ հետազոտական թեմայի շուրջ կատարած եզրակացությունների, ստացած արդյունքների ներկայացում ուսանողի կողմից:

8. **Դասավանդման մեթոդներն են՝** հիմնահարցային դասախոսություն, դասախոսություն-երկխոսություն, դասախոսություն-քննարկում, գործնական աշխատանք՝ անհատական աշխատանք, գործնական աշխատանք՝ խմբային աշխատանք, իրավիճակային խնդիրների վերլուծություն:

9. **Ուսումնառության մեթոդներն են՝** թիմային քննարկում, իրադրությունների վերլուծություն, ակգորիթմների և հրահանգների կազմում, աղյուսակների և դասակարգման համեմատման և համակարգման սխեմաների կազմում, փորձի/հետազոտության արդյունքների վերաբերյալ եզրակացության ներկայացում:

⁵ Թողնել այն տեսակը, որը տվյալ դասընթացի դասավանդման համար նախատեսված է: Դասավանդողը կարող է նկարագրությունը փոխել կամ լրացումներ կատարել:

10. Դասընթացի համառոտ բովանդակությունը, ուսումնական աշխատանքի ծավալը՝ ըստ բաժինների և թեմաների՝:

h/h	Թեմա (բաժին)	Ուսումնական աշխատանքի ժամաքանակն ըստ տեսակների				
		դասընթացում	սեմինար պարամպլուս	գործնական աշխատանք	լաբորատոր աշխատանք	Ինքնուրույն աշխատանք
1.	Հայ նոր գրականության առաջացման և ձևավորման պատմական պայմանները	1		1		9
2.	Հ. Ալամդարյան, Չափաբերականք ժողովածուն: Մ. Թադիադյանի երկերի ընդհանուր բնութագիրը, ողբերգությունները					9
3.	Աբովյանի գրական գործունեությունը չափածո, արձակ. Խ. Աբովյանի «Վերք Հայաստանի. Ողբ հայրենասերի վեպը»			1		10
4.	Ղ. Ալիշանի հայագիտական գործունեությունը: Ղ. Ալիշանը բանաստեղծ. Նահապետին երգեր	1		1		9
5.	Մ.Նալբանդյանը հրապարակագիր: Մ. Նալբանդյանը արձակագիր. 3 վեպերը			1		10
6.	Ռ. Պատկանյանի հայրենասիրական քնարերգությունը: Ռ. Պատկանյանի արձակը. «Ես նշանած էի», «Տիկին և նաժիշտ»	1		1		9
7.	Մ. Պեշիկթաշյանի քաղաքական-հայրենասիրական պոեզիան			1		9
8.	Պ. Դուրյան. Կենսագրական տեղեկություններ: Պ. Դուրյանի թատերգությունները: Դուրյանի սիրային քնարերգությունը: Դուրյանի հայրենասիրական քնարերգությունը			1		9
9.	Գ. Սունդուկյանի ստեղծագործության 1-ին շրջանը. «Խաթաբալա», վոդևիլներ: Սունդուկյանի ստեղծագործության 2-րդ շրջանը. «Պեպո», թատերգությունները	1		1		10
10.	Բաֆֆու ստեղծագործական զարգացման փուլերն ու դրանց բնութագիրը: Բաֆֆու պատմվածքները: Ռժմանտիզմը որպես գրական մեթոդ Բաֆֆու գործերում: Բաֆֆու ստեղծագործության 3-րդ փուլը. «Դավիթ Բեկ»: Բաֆֆու գեղագիտական հայացքները: «Սամվել» վեպը, պատմական հերոսները, կերպավորումը	1		1		10

11.	Հ. Պարոնյան. «Մեծապատիվ մուրացկաններ», «Պաղտասար աղբար», «Ատամնաբույժն արևելյան»	1		1		10
		6		10		104

11. Ուսումնասիրողական գրականության ապահովման քարտ

h/h	Անվանումը/հեղինակ	Հրատարակության տարի
Պարտադիր գրականություն (ՊԳ)		
1.	Ն. Անանյան, Արևմտահայ գրականություն	1992
2.	Արևմտահայ բանաստեղծներ	1930
3.	Թերզիբաշյան Վ. , Հայ դրամատուրգիայի պատմություն, 1868-1968	1959
4.	Հայ նոր գրականության պատմություն, 5 հատորով	1962-1979
5.	Հայ վեպի պատմություն	2005
6.	Հայ քննադատության պատմություն, 2 հատորով	1985-1998
7.	Հյուսյան Մ. , Էջեր արևմտահայ գրականության պատմությունից	1977
8.	Մանուկյան Ս., Ասմարյան Լ., Ակնարկներ հայ գրականության պատմության	1984
9.	Սարինյան Ս., Հայկական ռոմանտիզմ	1966
10.	Տերտերյան Ա., Երկեր	1980
11.	Օշական Հ., Համապատկեր արևմտահայ գրականութեան, 10 հատորով	1945-1982
12.	Ղանալանյան Հ., Նյութեր հայ գրականության պատմությունից	1947
13.	Ջրբաշյան Է., Աշխարհայացք և վարպետություն	1967
Լրացուցիչ գրականություն(ԼԳ)		
1.	Բաբայան Ա., Խաչատուր Աբովյան	1948
2.	Ալիշանը ժամանակակիցների հուշերում	1974
3.	Դարոնյան Ս., Միքայել Նալբանդյան	1975
4.	Սաղյան Մ., Ռափայել Պատկանյան; Կյանքը և գործը	1980
5.	Չոպանեան Ա., Մկրտիչ Պեշիկթաշյանի կեանքն ու գործը	1907

6.	Գարամանուկ Ս., Երգ Պետրոս Դուրյանի	2000
7.	Ասմարյան Լ., Գաբրիել Սունդուկյան: Կյանքն ու ստեղծագործությունը	1980
Համացանցային տեղեկատվական պաշարներ (ՀՏՊ)/ Էլեկտրոնային աղբյուրներ (ԷԱ)		
1.	Էլեկտրոնային ուսումնամեթոդական նյութեր	Բոլոր էլեկտրոնային ձևերը
2.	Տեսա- լսա- ֆոտո նյութեր	Բոլոր էլեկտրոնային ձևերը

12. Դասընթացի ուսումնամեթոդական քարտ

12.1. Դասախոսությունների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Գրականություն
1.	Հ. Ալամդարյան, Չափաբերականք	Ստեղծագործական հակասությունները և գրաբարի խնդիրը. Ալամդարյանը որպես ռուս մշակույթի առաջին ջատագովներից մեկը հայ իրականության մեջ	1	ՊԳ4, ՊԳ11
2.	Աբովյանի գրական գործունեությունը. Չափածո, արձակ. Խ. Աբովյան, Վերք Հայաստանի	Աբովյանի սոցիալական հայացքները, մարդասիրությունը, ֆեոդալական- եկեղեցական սխոլաստիկայի և հետադիմական կենսահայեցողության քննադատությունը		ՊԳ4, ԼԳ1
3.	Ղ. Ալիշանի հայագիտական գործունեությունը	Ալիշանի աշխարհայացքը, հայրենասիրությունը: Ազգային սահմանափակության երանգները: Ալիշանի գիտական-բանասիրական ուսումնասիրությունները և դրանց գիտական արժեքն ու նշանակությունը:	1	ՊԳ4, ՊԳ11, ԼԳ2
4.	Մ. Նալբանդյանը հրապարակագիր	Նալբանդյանի գործունեությունը Պոլսում: Նալբանդյանի տեսակետը ազգի և ազգային ազատագրական պայքարի մասին: Նալբանդյանը քննադատ : Քննադատական		ՊԳ4, ՊԳ11, ԼԳ3

		ռեալիզմի պահանջը և տեսական հիմնավորումը:		
5.	Ռ. Պատկանյանի հայրենասիրական քնարերգությունը	1877-1878 թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և «Հայկական հարցը»	1	ՊԳ4, ԼԳ4
6.	Մ. Պեշկեթաշյանի քաղաքական – հայրենասիրական պոեզիան	Քաղաքական պոեզիան: Ջեյթունի ապստամբությանը նվիրված բանաստեղծությունների շարքը		ՊԳ4, ՊԳ11
7	Պ. Դուրյան. Կենսագրական տեղեկություններ: Դուրյանի սիրային քնարերգությունը	Կյանքի և մահվան թեման: դուրյանի լեզուն և բանաստեղծական արվեստը: Դուրյանը իբրև սիրո երգիչ		ՊԳ4, ԼԳ6
9	Գ. Սունդուկյանի ստեղծագործության 1-ին շրջանը. «Խափաբալա»: Սունդուկյանի ստեղծագործության 2-րդ շրջանը. «Պեպո», թատերգություններ	Սունդուկյանի դրամատուրգիական բարձր արվեստը: Ստեղծագործությունների ժողովրդայնությունը: Քննադատական ռեալիզմը 70-80-ական թ.: «Պեպո» կատակերգությունը: Դեմոկրատիզմի խորացումը այդ գործում	1	ՊԳ4, ԼԳ7 ՊԳ4, ՊԳ11, ԼԳ7
11	Ռոմանտիզմը որպես գրական մեթոդ Բաֆֆու գործերում: Բաֆֆու ստեղծագործության 3-րդ փուլը. «Դավիթ Բեկ»	Բաֆֆու ռոմանտիզմի առանձնահատկություններն ու առաջադիմական բնույթը: Բաֆֆու լեզվի փայլը և գունագեղությունը: Բաֆֆին որպես գեղարվեստական խոսքի մեծ վարպետ: Բաֆֆու սոցիալական վեպերը: Ծրագրային- քաղաքական վեպերը: Բաֆֆին որպես պատմավիպասան	1	ՊԳ4, ՊԳ11, ՊԳ9
13	Հ. Պարոնյան. «Մեծապատիվ մուրացկաններ», «Պաղտասար աղբար», «Ատամնաբույժն արևելյան»	Պարոնյանի երգիծաբանական հնարքները, սրամտությունը, իրականության մեջ գոյություն ունեցող ծիծաղելի բացահայտելու մեծ կարողությունը: Պարոնյանը որպես ռեալիզմ տեսաբան	1	ՊԳ4, ՊԳ11

12.2. Գործնական աշխատանքների /սեմինար պարապմունքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Թեմա	Ուսումնասիրվող հարցեր	Ժամաքանակ	Մտուցման ձևը	Գրականություն ⁸
1.	Հայ նոր գրականության առաջացման և ձևավորման պատմական պայմանները	Գրականագիտական մտքի զարգացման աստիճանները: Հայ գրականության նոր շրջանի սկզբնավորումը 19-րդ դարի առաջին կեսին:	1	Ֆրոնտալ հարցում	ՊԳ4, ՊԳ8, ՊԳ11
2.	Հ. Ալամդարյան, Չափաբերականք	Ստեղծագործական հակասությունները և գրաբարի խնդիրը. Ալամդարյանը որպես ռուս մշակույթի առաջին ջատագովներից մեկը հայ իրականության մեջ	1	Համակուրսային քննարկում	ՊԳ4, ՊԳ8, ՊԳ11
3.	Մ. Թադիսյանի երկերի ընդհանուր բնութագիրը, ողբերգությունները	Աշխարհայացքը, գեղարվեստական ստեղծագործությունները՝ վեպերը և չափածո երկերը	1	Համակուրսային քննարկում	ՊԳ4, ՊԳ8, ՊԳ11
4.	Ղ. Ալիշանը բանաստեղծ. Նահապետին երգեր	Ալիշանի բանաստեղծությունների գեղարվեստական առանձնահատկությունները	1	Ֆրոնտալ հարցում	ՊԳ4, ՊԳ8, ՊԳ11
5.	Մ. Նալբանդյանը արձակագիր. 3 վեպերը	Գեղարվեստական երկերը: Նալբանդյանի մեծ դերը հայ հասարակական մտքի և գրականության զարգացման գործում	1	Համակուրսային քննարկում	ՊԳ4, ՊԳ8, ՊԳ11
6.	Ռ. Պատկանյանի արձակը. Ես նշանած էի, Տիկին և նաժիշտ	Տաղաչափական 5 համակարգերը: Քաղաքական և սոցիալական մոտիվները	1	Ֆրոնտալ հարցում	ՊԳ4, ՊԳ8, ՊԳ11

⁸ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, որ.՝ ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:

7.	Պ. Դուրյանի թատերգությունները: Դուրյանի հայրենասիրական քնարերգությունը	Կյանքի և մահվան թեման: Դուրյանի լեզուն և բանաստեղծական արվեստը: Դուրյանի ռեալիստական հոգեբանության արտահայտությունները	1	Քննարկում Համակուրսային քննարկում	ՊԳ4, ՊԳ8, ՊԳ11
8.					ՊԳ4, ՊԳ8, ՊԳ11
9.	Բաֆֆու ստեղծագործական զարգացման փուլերը և դրանց բնութագիրը: Բաֆֆու պատմվածքները: Բաֆֆու գեղագիտական հայացքները	Բաֆֆու կյանքը, ստեղծագործության զարգացման շրջանները, լուսավորական հայացքները: Հայ վաշխառուական բուրժուազիայի բացասական կերպարները, պարսկահայերի կյանքի պատկերները: Բաֆֆին որպես գեղարվեստական խոսքի մեծ վարպետ	1	Համակուրսային քննարկում Մշակումներ	ՊԳ4, ՊԳ8, ՊԳ11
10.	«Սամվել» վեպը, պատմական հերոսները, կերպավորումը	Սամվել վեպը, պատմական հերոսները, կերպավորումը	1	Համակուրսային քննարկում	ՊԳ4, ՊԳ8, ՊԳ11

12.3. Ինքնուրույն աշխատանքների ուսումնամեթոդական քարտ

h/h	Ինքնուրույն աշխատանքի թեմաները	Ուսումնասիրվող հարցեր	Աշխատանքի տեսակը ⁹	Ներկայացման ժամկետները	Ստուգման ձևը	Գրականություն ¹⁰
1.	Մ. Թադիադյանի ուղեգրությունները	Լուսավորական հայացքները, հանրագիտակ հայագետ	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Բանավոր պատասխան	Ռ.Նանուկյան. Մեսրոպ Թադիադյան, 1947
2.	Մ. Նալբանդյանի գեղարվեստական արձակը	3 վեպերի կերպարային համակարգը, պոետիկան	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Բանավոր պատասխան	Ս. Դարոնյան, Միքայել Նալբանդյան, 1979
3.	Ռ. Պատկանյանի գեղարվեստական արձակը	Բանարվեստի հարցեր, կերպարակերտման արվեստ	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Բանավոր պատասխան	Ռ. Միմոնյան, Ռաֆայել Պատկանյան: Գեղարվեստական արձակը, 1976
4.	Մ. Պեշկյթաշյանի թատերգությունները	Դրամատուրգիական հայացքների առանձնահատկությունները	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Բանավոր պատասխան	Վ. Սաֆարյան, Մկրտիչ Պեշկյթաշյան, 1972
5.	Բաֆֆու «Խենթը» վեպի գաղափարաբանությունը	Կերպարային համակարգ, հայրենապաշտություն	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Բանավոր պատասխան	Ս. Սարինյան, Բաֆֆի, 1957
6.	Հ. Պարոնյանի կենցաղային սատիրան	Երգիծանքին տեսակները, աշխարհայացքային առանձնահատկությունները	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Բանավոր պատասխան	Ա. Գլջյան, Հակոբ Պարոնյան, 1999
7.	Սրբուհի Տյուսաբի «Մայտա» վեպը	Կնոջ ինքնուրույնության, ազատության հարցերը վեպում	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Բանավոր պատասխան	Ա. Շարուրյան, Սրբուհի Տյուսաբ. Կյանքը և ստեղծագործությունը, 1963

⁹ Տես 7-րդ կետի հինգերորդ պարբերությունը:

¹⁰ Ըստ 12-րդ կետում նշված ցանկի, օր. ՊԳ 1, ԼԳ 2 և այլն:

8.	Պ. Պոռոջյանի «Հունոն» վեպի գաղափարական բովանդակությունը	Գաղափարական բովանդակությունը, նախատիպի հարցը	ռեֆերատ	Կիսամյակի ավարտ	Բանավոր պատասխան	Ա. Բաբայան, Պերճ Պոռոջյան, 1962
----	---	--	---------	-----------------	------------------	---------------------------------

13. Դասընթացի նյութատեխնիկական միջոցների ապահովում¹¹

Ռեսուրսի անվանումը	Ռեսուրսի անվանումը, քանակը, նկարագրությունը (անհրաժեշտության դեպքում)
Լսարան (հատուկ կահավորմամբ)	-
Նյութեր լաբորատոր աշխատանքների համար	
Սարքեր, սարքավորումներ	
Համակարգչային ծրագրեր	
Այլ	

¹¹ Նշվում են սարք-սարքավորումների, համակարգչային ծրագրերի նկարագրությունները և քանակը, որոնք անհրաժեշտ են տվյալ դասընթացի ուսումնական գործընթացը կազմակերպելու համար:

14. Գնահատում

Համալսարանում գործում է բակալավրիատի, մագիստրատուրայի և ասպիրանտուրայի ուսանողների գիտելիքների պարբերական ստուգման և գնահատման բազմագործոնային համակարգ, որի կիրառման հիմնական նպատակներն են՝

- կազմակերպել ուսումնառության համաչափ աշխատանքային գործընթաց, ապահովել գիտելիքների համակողմանի ստուգում, խթանել ուսանողի ինքնուրույն աշխատանքը,
- իրականացնել ինքնուրույն առաջադրանքների, ընթացիկ ստուգումների (ստուգարքներ և քննություններ), ուսումնական գործընթացի այլ բաղադրիչների հաշվառում հետադարձ կապի արդյունավետ մեխանիզմների ներմուծման միջոցով՝ ի նպաստ ուսումնառության գործընթացի բարելավման:

Համալսարանում գնահատման գործընթացը կանոնակարգվում է համաձայն գործող կարգի¹²:

14.1. Գիտելիքների ստուգման և գնահատման բաղադրիչներն են՝

- ուսումնական գործընթացին ուսանողի մասնակցության աստիճանի գնահատում դասերին հաճախումների հաշվառման միջոցով՝ առավելագույնը 20 միավոր,
- գործնական (սեմինար) և լաբորատոր աշխատանքների ընթացքում նրա ակտիվության և հմտությունների հաշվառում և գնահատում ընթացիկ ստուգումների միջոցով՝ առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- ինքնուրույն աշխատանքների (անհատական առաջադրանքներ) հաշվառում և գնահատում առավելագույնը գումարային 20 միավոր,
- դասընթացի ենթաբաժինների և ծրագրով նախատեսված այլ առաջադրանքների կատարման և յուրացման ընթացիկ ստուգում և գնահատում կիսամյակի ընթացքում (ընթացիկ քննություններ կամ ստուգարքներ)՝ առավելագույնը գումարային 40 միավոր,
- ստուգման արդյունքների ամփոփում գնահատման նշված բաղադրիչների արդյունքների հիման վրա և դասընթացի արդյունարար գնահատականի ձևավորում՝ առավելագույնը գումարային 100 միավոր:

14.2. Ուսանողների գիտելիքների ստուգում.

Դասընթացն ամփոփվում է ստուգարքով:

Քննությամբ ամփոփվող դասընթացն ավարտվում է կիսամյակի 2 քննության միջոցով և մյուս բաղադրիչների գնահատումների արդյունքներով:

¹² «Վանաձորի Հ. Թումանյանի անվան պետական համալսարան» հիմնադրամի ուսանողների գիտելիքների ստուգման, գնահատման և հաշվառման կանոնակարգ» (ընդունված ՎՊՀ-ի գիտական խորհրդի կողմից 30.06.2022թ.):

14.3. Հարցաշար (ըստ ծրագրի)

1. Հայ գրականությունը 19-րդ դարի առաջին կեսին
2. Խ. Աբովյանի կյանքն ու գործունեությունը
3. Աբովյանը որպես հայ նոր գրականության հիմնադիր և մեծ լուսավորիչ
4. Աբովյանի «Վերք Հայաստանի» վեպը
5. «Վերք Հայաստանի» կառուցվածքը
6. «Վերք Հայաստանի» կերպարները
7. Հայ գրականությունը 50-60-ական թվականներին
8. Ալիշանի Նահապետի երգերի թեմաները և գաղափարական բովանդակության հիմնական գծերը
9. Մ. Նալբանդյանի կյանքն ու գործունեությունը
10. Մ. Նալբանդյանի գեղագիտական հայացքները
11. Մ. Նալբանդյանն իբրև քննադատ. «Կրիտիկա», «Սոս և Վարդիթերի» աշխատությունը
12. Մ. Նալբանդյանի քաղաքական պոեզիան
13. Պ. Դուրյան. պոեզիան
14. Դուրյանի խոհական- փիլիսոփայական բանաստեղծությունները
15. Հայ գրականությունը 19-րդ դարի 70-80-ական թվականներին
16. Գ. Սունդուկյանի կատակերգությունները և նրանց ժանրային առանձնահատկությունները
17. Գ. Սունդուկյանի «Պեպո» կատակերգությունը
18. Բաֆֆու կյանքն ու ստեղծագործության զարգացման շրջանները
19. Բաֆֆին իբրև պատմավիպասան
20. Բաֆֆու «Սամվել» վեպը
21. «Սամվել» վեպի կերպարները
22. Բաֆֆու ծրագրային-քաղաքական վեպերը՝ «Խենթը» և «Կայծերը»
23. Բաֆֆու ռոմանտիզմի առանձնահատկությունները
24. Բաֆֆու պատմվածքները
25. Հ. Պարոնյանի կյանքն ու գործունեությունը
26. Հ. Պարոնյանը որպես երգիծաբան, երգիծանքի տեսակները
27. Հ. Պարոնյանի սոցիալական սատիրան
28. Հ. Պարոնյանի «Պաղտասար աղբար» կատակերգությունը
29. Հ. Պարոնյանի «Մեծապատիվ մուրացկաններ» վիպակը
30. Դրության կոմիկական վիճակները
31. Մուրացկանների կերպարները վիպակում
32. Աբխաղոմ աղայի կերպարը
33. Պարոնյանի քաղաքական երգիծանքը: «Ազգային ջոջերը»
34. Պարոնյանը քննադատ. Նրա գեղագիտական հայացքները

14.4. Գնահատման չափանիշները¹³.

- Տեսական գիտելիքները՝ 20 միավոր:
- Գործնական աշխատանքները՝ առնվազն 2 ստուգում:
- Ինքնուրույն աշխատանքը՝ երկու ինքնուրույն աշխատանք:

---

¹³ Լրացվում է ըստ ամբիոնի /դասախոսի որոշման:

«ՎԱՆԱԶՈՐԻ Հ. ԹՈՒՄԱՆՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆ»
ՀԻՄՆԱԴՐԱՄ

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ՀԱՄԱՌՈՏ ՆԿԱՐԱԳՐԻՉ

Մասնագիտություն`	011401.00.6-Մասնագիտական մանկավարժություն <small>/դասիչ, մասնագիտության լրիվ անվանումը/</small>
Կրթական ծրագիր`	011401.19.6-Հայոց լեզու և գրականություն <small>/դասիչ, կրթական ծրագրի լրիվ անվանումը</small>
Որակավորման աստիճան`	մանկավարժության բակալավր

Վանաձոր 2023

Հեռակա ուսուցման համակարգ

Դասընթացի թվանիշը, անվանումը	ՀԼԳ /բ -064 Հայ գրականության պատմություն-19-րդ դար			
Դասընթացին հատկացվող կրեդիտը	4 կրեդիտ			
Ուսումնառության տարի / կիսամյակ	2-րդ տարի, 2-րդ կիսամյակ			
Ժամերի բաշխումը	Լսարանային	16	Դասախոսություն	6
			Սեմինար	
			Լաբորատոր աշխատանք	
			Գործնական աշխատանք	10
	Ինքնուրույն	104		
Ընդամենը	120			
Ստուգման ձևը	Քննություն			
Դասընթացի նպատակը	<p>Դասընթացի նպատակն է գրականության պատմություն զարգացման օրինաչափությունների վերաբերյալ գիտելիքների փոխանցում ուսանողներին:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Գրապատմական չափանիշների հետազոտության շրջանակներում հմտությունների և կարողությունների ձևավորում ուսանողների մոտ: ▪ Դասընթացում կարևորվում են համեմատության և վերլուծելու ունակությունների ձեռքբերում ուսանողների կողմից: ▪ Ձեռք բերված գիտելիքները վերլուծելու կարողությունների ձևավորում տարբեր իրավիճակներում: 			
Դասընթացի վերջնարդյունքները	<p>Դասընթացը ձևավորում է կրթական ծրագրի հետևյալ վերջնարդյունք(ներ)ը.</p> <p><i>Գիտելիք</i></p> <p><i>Իմանալ 19-րդ դարասկզբի և կեսի գրականության զարգացման ընթացքը, պատմաքաղաքական ժամանակահատվածը, հիմնական հեղինակներին և նրանց ստեղծագործությունը:</i></p> <p><i>Հմտություն</i></p> <p><i>Տիրապետել գրական գործընթացը մասնավոր հեղինակներով վերլուծության ենթարկելու հմտությանը:</i></p> <p><i>Կարողունակություն</i></p>			

	<i>Կարողանալ վերլուծության ենթարկել հանձնարարված երկերը:</i>
Դասընթացի բովանդակությունը	<p>Թեմա 1. Հայ գրականությունը 19-րդ դարի առաջին կեսին: Խ. Աբովյանի կյանքն ու գործունեությունը: Աբովյանը որպես հայ նոր գրականության հիմնադիր և մեծ լուսավորիչ: Աբովյանի «Վերք Հայաստանի» վեպը: «Վերք Հայաստանի» կառուցվածքը: «Վերք Հայաստանի» կերպարները:</p> <p>Թեմա 2. Հայ գրականությունը 50-60-ական թվականներին:</p> <p>Թեմա 3. Ալիշանի Նահապետի երգերի թեմաները և գաղափարական բովանդակության հիմնական գծերը:</p> <p>Թեմա 4. Մ. Նալբանդյանի կյանքն ու գործունեությունը: Մ. Նալբանդյանի գեղագիտական հայացքները: Մ. Նալբանդյանն իբրև քննադատ. «Կրիտիկա», «Մոս և Վարդիթերի» աշխատությունը: Մ. Նալբանդյանի քաղաքական պոեզիան:</p> <p>Թեմա 5.</p> <ol style="list-style-type: none"> 13. Պ. Դուրյան. պոեզիան 14. Դուրյանի խոհական- փիլիսոփայական բանաստեղծությունները 15. Հայ գրականությունը 19-րդ դարի 70-80-ական թվականներին 16. Գ. Սունդուկյանի կատակերգությունները և նրանց ժանրային առանձնահատկությունները 17. Գ. Սունդուկյանի «Պեպո» կատակերգությունը 18. Բաֆֆու կյանքն ու ստեղծագործության զարգացման շրջանները 19. Բաֆֆին իբրև պատմավիպասան 20. Բաֆֆու «Սամվել» վեպը 21. «Սամվել» վեպի կերպարները 22. Բաֆֆու ծրագրային-քաղաքական վեպերը՝ «Խենթը» և «Կայծերը» 23. Բաֆֆու ռոմանտիզմի առանձնահատկությունները 24. Բաֆֆու պատմվածքները 25. Հ. Պարոնյանի կյանքն ու գործունեությունը 26. Հ. Պարոնյանը որպես երգիծաբան, երգիծանքի տեսակները 27. Հ. Պարոնյանի սոցիալական սատիրան 28. Հ. Պարոնյանի «Պաղտասար աղբար» կատակերգությունը 29. Հ. Պարոնյանի «Մեծապատիվ մուրացկաններ» վիպակը 30. Դրության կոմիկական վիճակները 31. Մուրացկանների կերպարները վիպակում 32. Աբխտղոմ աղայի կերպարը 33. Պարոնյանի քաղաքական երգիծանքը: «Ազգային ջոջերը» 34. Պարոնյանը քննադատ. նրա գեղագիտական հայացքները
Գնահատման մեթոդները և	<ul style="list-style-type: none"> • Տեսական գիտելիքները 20 միավոր: • Գործնական աշխատանքները՝ առնվազն 2 ստուգում: • Ինքնուրույն աշխատանքը երկու ինքնուրույն

չափանիշները	աշխատանք:
Գրականություն	<p>Պարտադիր-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Ն. Անանյան, Արևմտահայ գրականություն 2. Արևմտահայ բանաստեղծներ 3. Թերզիբաշյան Վ. , Հայ դրամատուրգիայի պատմություն, 1868-1968 4. Հայ նոր գրականության պատմություն, 5 հատորով 5. Հայ քննադատության պատմություն, 2 հատորով 6. Հյուսյան Մ., Էջեր արևմտահայ գրականության պատմությունից 7. Մանուկյան Ս., Ասմարյան Լ., Ակնարկներ հայ գրականության պատմության 8. Սարինյան Ս., Հայկական ռոմանտիզմ 9. Տերտերյան Ա., Երկեր 10. Օշական Հ., Համապատկեր արևմտահայ գրականութեան, 10 հատորով 11. Ղանալանյան Հ., Նյութեր հայ գրականության պատմությունից 12. Ջրբաշյան Է., Աշխարհայացք և վարպետություն <p>Լրացուցիչ-</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Բաբայան Ա., Խաչատուր Աբովյան 2. Ալիշանը ժամանակակիցների հուշերում 3. Դարոնյան Ս., Միքայել Նալբանդյան 4. Սադյան Մ., Ռաֆայել Պատկանյան; Կյանքը և գործը 5. Չոպանեան Ա., Մկրտիչ Պեշիկթաշյանի կեանքն ու գործը 6. Ասմարյան Լ., Գաբրիել Սունդուկյան: Կյանքն ու ստեղծագործությունը